

mladini, ki je skoro brez hibe nastopila in s svojimi nežnimi glasovi skoro očarala občinstvo. Najlepša zahvala c. občinstvu za obilen obisk, učiteljstvu pa za trud. Pokazalo se je pravo pojmovanje prireditve, saj je bilo dohodok okoli 164 K. Majhen pripomoček — veliko delo!

—r— **Za izobrazbo obrtnega naraščaja.** Ker so prenehale zaradi vojne z delovanjem vse institucije, namenjene izobrazbi obrtnega naraščaja, se je vršil na poziv »Zavoda za pospeševanje obrti« v njegovih prostorih dne 1. t. m. posvet o potrebnih odredbah za poživljenje obrtnega pouka, ki so se ga udeležili poleg predsedstva »Zavoda za pospeševanje obrti« tudi zastopniki trgovske in obrtne zbornice, c. kr. državne obrtne šole, vaje-niškega zavetišča, obrtnih zadrug ter za-družni inštruktor za Kranjsko. Konstatiralo se je predvsem, da je normalno v Ljubljani nad 700 vajencev, od katerih je ostalo tudi še danes nad 500. Vsi ti vajenci so že skoraj dve leti brez vsakega šolskega pouka, mnogo od teh dokonča učno dobo, ki nimajo prav nobenega šolskega znanja. Pomankanje blagodejnega šolskega vpliva provzroči posebno za vajence trajno strokovno in dostikrat tudi moralno škodo. Vsi udeleženci so soglasno poudarjali naj-nujnejšo potrebo, da se prične s poukom v obrtno-nadaljevalnih šolah kar najprej mogoče. Poskrbeti je treba pa tudi za one vajence, ki so že dokončali svojo učno dobo, ki so torej že oproščeni, ki pa sploh niso obiskovali nobene nadaljevalne šole. V tem oziru je sklenilo načelnštvo zadruge krojačev, krojačič itd., da priredi zavod za pospeševanje obrti počitniški tečaj, v katerem naj bi se vsaj za silo izpo-polnila strokovna izobrazba že oproščeni, a ne šolanih vajencev. Po temeljiti razpravi, ki so se je udeležili zlasti: nadzornik obrtno-nadaljevalnih šol, vladni svetnik I. Šubič, tajnik trgovske in obrtne zbornice dr. F. Windischer, načelnik krojaške za-druge F. Jeločnik in kot vodja zavetišča za vajence spiritual A. Stroj, se je preci-ziralo stališče, da naj se s počitniškimi te-čajmi nadomesti le šolsko izobrazbo že oproščeni vajencev, torej pomočnikov-zacetnikov, dočim naj se s čimprejšnjo otvoritvijo obrtno-nadaljevalnih šol skrbijo za pouk vajencev, ki še niso skončali va-jeniške dobe. Sklene se zato soglasno, da naj zavod za pospeševanje obrti stori vse potrebne korake pri merodajnih činiteljih, da se otvorijo obrtno-nadaljevalne šole, če ne prej, vsaj jeseni. Kot nadaljni pred-met sestanka je prišlo v razgovor vprašanje prirejanja pomočniških izpraševal-nih izkušenj, ki so do sedaj vse izostale, ker so bili vsi prisedniki teh izkušenj po-klicani v vojsko. Sklene se tudi v tem oziru storiti primerne korake, da bodo mogle te izpraševalne komisije delovati ter dati priliko dotičnim pomočnikom, ki imajo vse predpogoje izpolnjene, da se podvržejo pomočniškim izkušnjam in dobe tako vse pravice, ki jim gredo po prebiti izkušnji v zmislu obrtnega reda. Po od na-čelnika krojaške zadruge izproženem raz-govoru o tiskovinah za razna učna izpri-čevala se še sklene, da naj preskrbi zavod za pospeševanje obrti vse tiskovine za učna izpričevala, kar obljubi predsednik, da se bo že v kratkem zgodilo. Posveto-vanje je bilo s tem zaključeno.

—r— **Tedenski prihranki šolske mladi-ne.** Za mesec april t. l. se je med mladino ljubljanskih ljudskih šol na tedenskih pri-hrankih zbralo 809 kron 23 vinarjev, h ka-terim je prispevalo 3938 šolskih otrok, tako da pride na vsakega po 20,5 vin.

—r— **V ruskem ujetništvu,** in sicer v Tari se nahaja tovariš Karel Jeretina, učitelj iz Domžal.

—r— **Za filijalko garnizijske bolnice v II. drž. gimnaziji** so došla tovarišici A. Mattanovičevi sledeča darila: Centralno skladišče »Rdečega križa« po njeni ekse-lenci baronici Schwarz 100 palic, 10 stekl. malinovega soka, 4000 svalčic, 60 žepnih robcev, 36 parov nogavic, 5 kozarcev vkuhe, 1 kg čaja, 30 parov slamatih cop-at, 10 stekl. jabolčnika, 3 stekl. sočivja, 15 stekl. žel. vina, 2 stekl. konjaka in kajige; gospa Herma Paichlova 10 K, go-spa višjeja zdrav. dr. Geduldigerja 600 svalčic in 2 koledarja; gospejno oskrbovali-šče po g. Elzi Königovi 1000 svalčic; tvrdka Drogenig-Miklauc 60 podzglavnih prevlečkov; gospa Marija Češnikova 2 tucata žepnih robcev, 2 tucata nogavic, 800 svalčic; gospa Justina dr. Požarjeva 2 posteljni odevi, 3 velike podzglavnike s prevlečkami, 4 stekl. vkuhe; ga. Minka Šarabonova 2 tucata žepnih robcev, 10 zavitkov užigalic, 3 kg sladkorčkov, 3 stekl. konjaka, 3 kg čokolade in pet per-natih podzglavnikov s prevlečkami.

—r— **»Slovenec« zbada!** »Slov.« tudi v teh resnih in težkih časih žilica ne da miru. V svoji 111. št. od preteklega po-nedeljka (z dne 15. t. m.) zbada na 4. stra-

ni v prvi koloni v drugi notici naš list, pi-šoč: »Vojska brez učinka... Eden, ki se iz sedanjih vojske ni prav ničesar naučil, je namreč »Učiteljski Tovariš«. Nedavno je namreč zapisal...« Potem citira »Slo-venec« nekaj stavkov, ki smo jih mi za-pisali v uvodniku prve letošnje številke ter jih ponovili v opazki uredništva kon-cem podlistka 8. letošnje številke. Toda »Slo-venec« ne citira tako, kakor smo mi pisali, ampak potvarja našo pisavo, ker je iz-pustil nekaj besed, da bi postal smisel nejasen, služeč posebnim namenom našega starega prijatelja! Mi se sedaj in vbodoče z njim ne bomo prerekali: pre-več imamo drugega koristnega in uspešne-ga dela, »Slovenec« pa naj počenja, kar hoče. Vendar si moramo za vse slučaje zapomniti, kako je postavil resnico na glavo, ko je hotel svoje želo započiti v nas. — Upamo, da nam slavna cenzura dovolji to k o n š t a t i r a n j e d e j s t v a, ki mora biti pač dopustno spričo tega, kar sme »Slovenec«!

—r— **Henrik grof Attems.** Dne 8. t. m. došel je v Ljubljano in prevzel svoje posle novi deželni predsednik na Kranjskem, Henrik grof A t t e m s. — Kot pred-sednika c. kr. deželnega šolskega sveta, gospoda šefa deželne politične uprave ob njegovem prihodu v ta novi delokrog spoštljivo pozdravljamo! Učiteljstvo tistih krajev in dežel, koder je doslej naš novi deželni predsednik služboval in prihajal v dotiko z njim, nam pripoveduje, da je gos-pod grof velik in odkritosrčen prijatelj šolstva in učiteljstva. — Ko se seznanil z delovanjem kranjskega šolstva in učiteljstva, bo gospod deželni predsednik lahko kmalu spoznal, da oba ta dva faktorja v polni meri vršita svojo nalogo in da zlasti v teh težkih in izrednih časih stojita na višku svojih kulturnih in patriotičnih dol-žnosti! Pričakujemo, da nam bo pravičen in objektivni sodnik, podpornik naših te-ženj in opravičenih zahtev, zagovornik preziranih in podpornik vsem, ki bodo is-kali prj njem pomoči in pravice! Delo slo-venškega učiteljstva, ki se tesno naslanja na zakonite določbe, je vredno priznanja in negovanja z najvišjega mesta deželne učne uprave. Kakor doslej, tako bo slo-vensko učiteljstvo tudi poslej neumorno delavno v korist in čast naroda, domovine in cesarja! Naj živi resnica, pravica in za-kon! V tem smislu — pozdravljen ob svo-jem prihodu v lepo našo deželo!

—r— **Izpitni za učno usposobljenost na ljudskih in meščanskih šolah,** ki so se vr-šili pred ljubljansko c. kr. izpraševalno ko-misijo pod predsedstvom deželnega šol-skega nadzornika, vladnega svetnika dr. Bezzaka, so se 5. pret. m. končali. Izkušnjo so prebili: A. za meščanske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom (I. strokovna skupina); Kalin Ivana, prov. učiteljica v Ljubljani; Marija Kastelec, učiteljica na zasebni dekliški ljudski šoli pri Uršulinkah v Ljubljani (z odliko); Matilda Majdič, učiteljica na vадnici zasebnega učitelj-šča pri Uršulinkah v Ljubljani; B. za ljudske šole z nemškim učnim jezikom in slovenščino kot učnim predmetom: Bernik Avgusta, prov. učiteljica na nemški zasebni šoli v Trzinu; C. I. za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: a) kandidati: Fišer Simon, prov. učitelj v Slivnici pri Celju; Gradišnik Stanislav, suplent, Klanšek Vincenc, prov. učitelj v Št. Janžu (za ljudske šole z nemškim učnim jezikom (z odliko); Kovač Friderik, suplent v Železnikih; b) kandidatkinje: Ažman Ana, prov. učiteljica v Postojni; Ažman Antonija, suplentinja v Bušči vasi; Drole Marija, prov. učiteljica na za-sebni dekl. ljudski šoli pri Uršulinkah v Škofji Loki; Heinricher Doroteja, suplentinja v Trbojah; Janša Marija, prov. učiteljica v Bušči vasi; Justin Ivana, prov. učiteljica na Slapu pri Vipavi; Končina Ivana, suplentinja v Rakitini; Kosec Ana, prov. učiteljica v Št. Janžu; Kovač Ma-rija, prov. učiteljica v Velikem Trnu; Kralj Elizabeta, prov. učiteljica na za-sebni dekliški šoli pri Uršulinkah v Škofji Loki; Križaj Karolina, prov. učiteljica v Dolenji vasi pri Senožečah; Lapajne Marta, suplentinja v Ljubljani; Levstik Albina, bivša poizkusna kandidatinja na Vrhniku; Matek Marija, suplentinja v Mo-zirju; Meršnik Frančiška, prov. učiteljica na zasebni dekliški ljudski šoli v Ljubljani; Mikolič Modipina, suplentinja v No-vem mestu; Modic Alojzija, suplentinja v Cerknici; Pečlin Marija, prov. učiteljica v Trebelnem; Petrič Marija, prov. učiteljica v Notranjih goricah; Pinterič Kristina, prov. učiteljica v Repnjah; Po-tisek Antonija, prov. učiteljica; Rott Ma-rija, bivša prov. učiteljica v Ljubljani; Se-ver Melanija, suplentinja v Moravčah; Spetzler Avgusta, poskusna kandidatinja v Trebnjem; Stiene Hermina, prov. učiteljica v Kalu pri Št. Janžu; Štrena-

Frančiška, prov. učiteljica v Ostroznem brdu; Tepina Valentina, suplentinja v Dražgošah; Zajec Amalija, poizkusna kandidatinja v Vel. Gabru; II. za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Rojina Vladimir, prov. učitelj na Prežganju. D. Dopolnilni izpit iz slovenščine kot učenega predmeta na meščanskih šolah z nemškim učnim jezikom je položila Keršič Marija, vадniška učiteljica na zasebni meščanski šoli pri Uršulinkah v Škofji Loki. — Dve kandidatkinje (ena za meščanske in ena za ljudske šole) sta med izpitom odstopili; dve kandidatinji ni bilo k izkušnji.

Štajerske vesti.

—š— **Mariborski mestni šolski svet** je prepovedal šolske maše kakor sploh šol-arjem vsako skupno obiskovanje cerkvá. Kot vzrok navaja nevarnost bolezni.

—š— **Iz ljudskošolske službe na Šta-jerskem.** Imenovana je prov. učiteljica v Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji Antonija Reboljeva za def. učiteljico; def. učiteljica v Sv. Martinu Emilija Dullerjeva je imenovana za def. učiteljico na okoliški šoli v Slovenjem Gradcu. V trajni pokoj je stopila začasno vpok. učiteljica Roza Mahorjeva, roj. Černetova, v Makolah. Dež. šolski svet je sprejel naznanje ustanovitev francoskega tečaja za šoloobvezne deklice, ki ne obiskujejo me-ščanske šole v Celju, in tečaja za nemško književno zgodovino za šoli odrasle deklice v Celju; tečaja ustanovi strokovna učiteljica Melanija Premšakova.

—š— **Ranjen** leži v celovski vojaški bolnici nadporočnik Ivan Glinšek, obče spoštovani, vrli slovenski učitelj pri Sv. Juriju pod Rogaško goro. Bil je že od začetka vojne vedno zdrav na raznih bojišcih, dokler ga ni zadela sovražna ita-lijanska krogla. Želimo vrlému tovarišu skorajšnjega zdravlja, njegovi dragi dru-žiniči v tolažbo in nam v veselje. Bog ga živi!

—š— **Društvo »Selbsthilfe der Leh-rerschaft Steiermarks«.** Dne 1. marca 1916 je umrl nadučitelj Ivan Krainz, dne 27. aprila 1916 pa član nadučitelj Josip Harb. Doneski po 4 K za ta 140. in 141. smrtni slučaj morajo biti vplačani najdalje tekom enega meseca. — Odbor.

—š— **Učiteljstvo šole Sv. Lenart nad Veliko nedeljo** je nabralo za »Rdeči križ« meseca prosinca 9 K 20 v, svečana 9 K 15 v, sušca 8 K 38 v in malega travna 3 K 78 v. Skupni znesek znaša 30 K 51 v. Iskrena hvala vrli naši slovenski mladini. — S pobiranjem od hiše do hiše pa je nabralo za »Rdeči križ« znesek 214 K 40 v. Hvala darovalcem!

—š— **Iz Celja** nam pišejo: V Savini je ponesrečil ter bil 6. t. m. pokopan na slovenskem pokopališču g. Egidij Vihar, faktor tukajšnje »Zvezne tiskarne« ter najemnik gostilnice »Pleterski« na Bregu poleg Celja. — Pokojnik je bil velik prijatelj učiteljstva. Blag mu spomin!

Goriške vesti.

—g— **Iz krogov vpokojenega učitelj-stva na Goriškem** nam zopet pišejo: Po-zivno na poročilo v »Slov. Narodu« in v »Učiteljskem Tovarišu« je napačno poro-čano o učiteljstvu, »ki nima starine«. Brez dyoma tiskovna napaka. — Po starem šol-skem zakonu vpokojeno učiteljstvo trpi ve-liko krivico. Stirideset let je učiteljstvo uživalo prosto stanovanje v šolskem poslopu, odnosno dobivalo letnih 360 K »sta-narine« (plačila za stanovanje). Ob vpoko-jenju je pa učiteljstvo prišlo ob to plačilo, ker se ne prišteva v pokojnino. — De-želni odbor naj blagovoli delati na to, da se bo vpokojenemu učiteljstvu »stanarina« prištevala v pokojnino, kakor se to uva-žuje po novem zakonu. — Dokler se pa to ne izvrši, naj mu naklonijo primerno odškodnino.

—g— **Osebna vest.** Učiteljica v Mirnu Mozetičeva je pridljena v službo-vanje v Prvačine namesto tamošnje defi-nitivne učiteljice R. Bajtove, ki dobi dopust.

—g— **Nj. cesarska Visokost nadvoj-vodinja Marija Jožefa med slovenskimi begunci v Bruku o. L.** Ob priliki slavnosti-ne posvetitve cerkve v begunskem tabo-

rišču v Bruku o. L. je dne 27. aprila po-častila s svojim obiskom slovenske begun-ce iz Primorja Nj. cesarska Visokost go-spa nadvojvodinja Marija Jožefa, mati na-šega prestolonaslednika. — Vse taborišče se je odelo ta dan v praznično obleko. — Z vlakom ob 10. uri zjutraj je visoka go-spa prišla na postajo Kiralyhida-Bruk, kjer sta jo v imenu političkega okraja Bruk o. L. in v imenu slovenskih beguncev spre-jela gospoda dr. vitez Raab, okrajni glavar v Bruku, in okrajni komisar Evgen Zupan-čič, novi predstojnik begunškega tabo-rišča. V spremstvu omenjenih gospodov ter grofice in grofa Harrach tudi grofice in grofa Harrach se je nadvojvodinja pripeljala pred vhod v taborišče, kjer je poleg gori omenjenih gospodov tvorilo špalir 60 v primorsko narodno nošo oble-čeni begunskih deklet pod vodstvom učiteljice Milke Gulinove. Na sredi tega špalirja sta stala dva malčka-begunca s krasnim šopkom cvetic, namenjenim vi-soki gospe. Štiri v narodno nošo oblečena dekleta so čakala nadvojvodinje za lepo okrašenim baldahinom. Po končanem predstavljanju sta pozdravila visoko gos-po v imenu beguncev dva v narodno nošo oblečena otroka: 13letni deček s slovensko pesemco in 11letna deklica z nemškim na-govorom. — V spremstvu vseh navzočih gospodov pod cvetičnim baldahinom in spremljana po onih 60 dekletih v narodni noši, je nadvojvodinja med živalnimi kli-ci: »Živio« in vihtenjem malih zastavic po šolski mladini, ki je pod vodstvom učitelj-stva tvorila skrajni špalir, odšla na krasno okrašeno estrado pred cerkvijo, kjer je prisostvovala svečani posvetitvi cerkve-nega zunanega ozemlja. — Pred pričet-kom tega posvečenja je visoka gospa bla-govolila poklicati pred se voditeljico onih 60 deklet, učiteljico Milko Gulinovo, ki jo je nadvojvodinja predstavil predstojnik ta-borišča. V pogovoru z njo je pokazala svoje izredno dopadajenje nad primorsko narodno nošo in obenem vprašala, ali no-sijo Primorke vsak dan tako lepo narodno nošo, na kar je učiteljica Gulinova odgo-vorila, da je prišlo to sedaj iz navade in tako obleko nosijo, samo še ob priliki ka-ke velike slovesnosti. — Po cerkvenem opravilu je nadvojvodinja najprej obiskala šolo. Tu je stopila v naslednje razrede: v prvi razred k učiteljici Poldinci Justinovi, v tretji razred k učiteljici Mariji Sreoni-čevi, v četrti k voditelju Iv. Ivančiču ter v šesti razred k nadučitelju Fr. Uršiču. Z vsemi temi učnimi osebami, ki so bile nadvojvodinji tudi predstavljene, se je na prav prijazen način pogovarjala ter se in-formirala o otrocih. V šestem razredu so šolarčki visoki gospe v pozdrav zapeli ne-kaj naših lepih narodnih pesmi, ob kateri priliki se je visoka gospa z laskavimi be-sedami izrazila o blagoglasju in lepoti slo-venske narodne pesmi. — Iz šole je nad-vojvodinja ošla v bolnico, iz bolnice pa v žensko obrtno šolo. V ženski obrtni šoli je visoka gospa v vseh štirih oddelkih, to je v kurzu za izdelovanje ženskih oblek, v oddelku za šivanje perila in v oddelkih za čipkanje in mreženje izrazila svojo zado-voljnost nad uspehom sedemtedenskih te-čajev. Tu so bile nadvojvodinji predstavl-jene: voditeljica Ema Arkova, učiteljice Mara Komavljeva, Veharjeva in Podobni-kova. Z vsemi se je visoka gospa lepo raz-govarjala, se dala informirati o učenkah in o obisku šole. V obrtni šoli je bil v imenu učenk izročena Nj. Visokosti majhen na-mizni prt, krasno delo čipkanja in mre-ženja v lepem etuiju s spominsko srebrno ploščico na vrhu, kar je preskrbela c. kr. uprava taborišča. Takoj na mestu je vi-soka gospa izrekla svojo iskreno zahvalo za podeljeni dar. — Po vsem potu so tvo-rili šolski otroci špalir pod vodstvom učitelj-stva. — Pri tem ogledovanju taborišča je visoka gospa pokazala izredno veliko zanimanje za naše slovenske primorske begunce, ki so jo spotoma povsod vdano pozdravljali.

—g— **Zahvala.** V 8. števil. »Učit. Tov.« se me spominja tovariš goriške okolice o priliki 60letnice s prijateljskimi besedami, za katere izrekam njemu in njegovim so-mišljenikom najsrčnejšo zahvalo. Spomi-njal se bom vedno rad na oni čas, ko smo z združenimi močmi koristno in uspešno zastopali naše stanovske in obenem šolske interese nesrečne goriške okolice. Ko pride ugoden čas, bomo nadaljevali koristno delo, da pride učiteljstvo na ono stopnjo veljave in moči, ki mu pritiče. Takim de-lavcem za stanovski in šolski napredek se tudi jaz kot veteran rad pridružim in bom z njimi sodeloval, kolikor mi bodo pe-šajoče moči dopuščale. Nadejaje se, da tak čas kmalu pride in da ga bo učiteljstvo znalo izkoristiti, srčno pozdravljam po svetu raztreseno učiteljstvo goriške oko-lice. — Sevnica, 1. V. 1916. — Franc Bajt, nadučitelj, sedaj v Sevnici na Šta-jerskem.

—g— **Predavanje**, ki ga je imel na Dunaju v »Uraniji« prelat Drexler o umetnosti na Goriškem, je uspelo prav dobro. Istotako koncert. Mnogoštevilne slike so kazale stavbe in izdelke Vipavske in Soške doline in iz Furlanije. Dvorana je bila polna izbranega občinstva. Tudi gmotni uspeh predavanja v korist beguncev je povsem ugoden.

—g— **Padel** je junaške smrti pri Schluderbachu na Tirolskem poročnik Emil Kuret, star 22 let. Pokojnik je sin pred par leti v Gorici umrlega nadučitelja Kureta in gospe Kate Kuretove, učiteljice v pokouju. Spoštovani žalujoči rodovini naše sožalje! — Za dom padlemu junaku pa bodi časten spomin!

Tržaške vesti.

—t— **Iz Škednja** nam pišejo: Tovariš urednik, tega še ni objavil »Učit. Tovarš«, in tudi drugi časopisi ne. Odprite torej novo računsko kolono za nas škedenjske tovarišice in tovariše, ker bomo danes — naštevale! Čemu bi se tudi skrivali še dalje kakor vijolice pod grmom — »zdel, ko že vsak pisari« itd. Dobro in koristno je morda, če se od časa do časa človek sam pohvali. Ali ne? — Torej za III. vojno posojilo je škedenjsko učiteljstvo podpisalo 100 K, za IV. pa 4200 K. Meseca februarja t. l. je priredilo s sodelovanjem škedenjskih mladenk igro v prid ubožnim učencem. Čisti dobiček 230 K. Marca meseca je priredila naša tovarišica gospa Ivanka Godina, ki ji gre med nami prvenstvo v delu za človekoljubne naprave, zabavo v prid »Rdečemu križu«. Čisti dobiček okroglo 50 K. Na oljčno nedeljo je učiteljstvo vodilo prodajo oljk v korist vojakom na juž. bojišču in njihovim svojem. Inkaso: čistih 113 K 17 vln. V »Tednu Rdečega križa« pa je organiziralo prodajo znakov »Rdeč. križa«. Čisti inkaso 150 K. Priredilo je tudi tombolo v prid »Rdeč. križu«. Čisti dobiček okrog 150 K. 7. maja je predaval tov. F. Kleinmayr o družbi »Rdeč. križa«. Pri tej priliki se je vpisalo v omenjeno družbo 45 članov iz Škednja, ki so takoj vplačali 89 K. — Tako je v tem letu delalo vse škedenjsko slovensko učiteljstvo brez izjeme. Morda je dobro, da na to ne pozabimo!

—t— **Družabni sestanek**, ki ga je priredilo učiteljstvo katinarske šole dne 7. t. m. v prid »Rdečemu križu«, je uspel v vsestransko zadovoljnost. Šolsko vodstvo se najlepše zahvaljuje vsem posetnikom sestanka, konsumnemu društvu v Lonferju za prepustitev prostorov, posebno pa bratoma Žgur od Sv. Ivana za dovršeno sviranje na gosli. (Koliko je sestanek donesel čistega nam ni znano.)

—t— **Za Družbo sv. Cirila in Metoda** pošiljajo vodstvu deške CM šole v Trstu c. kr. prostovoljni strelci I/VII vojna pošta 322, znesek K 28,80 ter pozdravljajo najiskrenejše vse tržaške in okoličanske rodoljube in rodoljubke.

—t— **V Trstu je umrl** častni kanonik Jakob Sila, vpokojeni katehet.

—t— **V blag spomin** pok. kateheta Jakoba Sila je darovala za učne potrebščine ubogih učencev deške CM šole pri Sv. Jakobu vodstvu te šole gospa Ema Čampa, c. kr. učiteljica v pok., 6 K ter istočasno pristopila kot članica k »Rdečemu križu« med tdi, ki so jih nabirali učenci te šole.

—t— **Tvrška Serravallo** je podarila 50 steklenic Kina-vina za uboge in boleline učence barkovljanske šole, za kar se šolsko vodstvo iskreno zahvaljuje.

Istrske vesti.

—i— **Vodstvu CM šole v Kopru** je došla vsota 37 K, ki so jih darovali; odvetnik dr. Kimovec iz neke kazenske poravnave 10 K, pri g. Sancinu v Boljuncu zbrani gostje ob priliki krsta njegove hčerke Darinke 12 K, vesela družba v Borštu 10 K, neimenovani profesor 5 K. Nebo naj blagoslovi blage darovatelje!

—i— **Zaplenjeno knjige**. Okrožno sodišče v Rovinu (sedaj v Pazinu) je zaplenilo sledeče italijanske knjige: »Un viaggio in Russia« (Gavino Ricci, Torino-Roma 1907); »Antologia carducciana« (Bologna, Zanichelli 1909); »Poesie dal XIV. al XIX. secolo« (S. Santini, Roma-Milano 1908). Okrajno sodišče v Rovinju, sedaj v Pazinu, je nadalje zaplenilo knjigo: »Il glorioso triennio della ricorrenza cinquantenaria« (G. Barbera, Firenze). Isto sodišče je zaplenilo nadalje knjigo »I canti del Mare, Vittorio E. Bravetta, Roma 1908.«

—i— **Deželna upravna komisija mejne grofije Istre**. Potom uradne brzojavne agencije je bilo že javljeno, da je deželna upravna komisija, imenovana s cesarskim poveljem dne 3. aprila t. l., prevzela avtonomno deželno upravo namesto razpušče-

nega deželnega odbora istrskega. Povodom prevzemanja deželnih uradov in zavodov se je dvorni svetnik Alojzij Lasciac, predsednik komisije, obrnil do deželnih uradnikov, pozivljajoč jih, naj točno vrše predpise, nanašajoče se na službo, naj čuvajo uradno tajništva ter se drže uradnih ur. Opozarjal jih je, da so kot državljani in javni nameščenci dolžni, da svojo zvestobo do države in vdanost do vladarske hiše izkazujejo javno ne samo z besedo, ampak tudi z dejanjem. Ker se bo komisija strogo držala načela popolne ravnopravnosti ob enarodnosti Istre, jim je pred očel nadalje, da je njihova dolžnost, da nepristransko in z enako prijaznostjo postopajo z obema narodnostima te dežele. Na zaključku jim je obljubil svojo naklonenost, samo da se bodo vestno držali vseh naglašanih napotkov. — **Dase postopno uvede ravnopravnost deželnih jezikov v deželni avtonomni upravi**, sta se sprejela za sedaj dve pisarniški moči, ki sta popolnoma večji hrvatskemu in slovenskemu jeziku. Razume se samo ob sebi, da bo ravnopravnost deželnih jezikov tudi praktično izvedena šele tedaj, ko bodo v posameznih uradih nameščeni potrebni uradniki, večji omenjenina jezikoma. Okrožnica, ki jo je deželna upravna komisija razposlala v obeh jezikih vsem občinam Istre, se ima smatrati kot prvi dokaz spoštovanja enakopravnosti obeh narodnostite dežele! — Tako nam je sporočila upravna komisija mejne grofije Istre.

iz Dalmacije.

—č— **Iz avstrijskega južnoslovenskega časopisa**. »Hrvatska Misao«, glasilo dalmatinskega pravaškega poslanca dr. Dulibića, je prenehalo biti dnevnik in bo odslej izhajalo samo po dvakrat na teden.

—d— **Pravoslavni škofijski konzistorij v Dalmaciji**, ki se je od maja minolega leta nahajal začasno v Obrenovcu, se povrne te dni v Zader. Vladika dr. Branković se je že povrnil tjaka.

—d— **Značilno**. Deželni šolski svet v Dalmaciji je brezpogojno prepovedal učenecem ljudskih in meščanskih šol obiskovanje kinematografskih predstav in to tudi v spremstvu staršev ali varuhov. »Narodni List« pripominja: »Nam se zdi, da je taka brezpogojna prepoved neumestna. Ko že obstoji cenzura za kinematografske predstave in je pri cenzuri tudi profesorjev, bi se moglo prepustiti tej cenzuri, da odloči, kateri filmi niso za učenje. Priznavamo, da je v kinematografu mnogo slabega, a more biti tudi dobrega. V Zadru n. pr. otroci ne bi imeli pojma o železnici, ako bi ne bilo — kinematografov!«

—d— **Umrl** je v Zadru vpokojeni bogoslovni profesor in častni kanonik dr. Peter Spanić, star 75 let.

Splošni vestnik.

Delavstvo in podržavljenje ljudske šole. »Delavec« piše: Sedanja vojna je pokazala marsikatero hibo v državni upravi, tako tudi potrebo šolske reforme. Kakor se sliši, namerava vlada ljudsko šolo podržaviti. Vlada hoče dobiti v ljudski šoli večji vpliv na vzgojo otrok. Obenem hoče tudi odpraviti nedostatek v nekaterih krajih, kjer ni bilo za šolo dovolj preskrbljeno in da se je pojavilo preveč analfabetov. Stališče vlade je razumljivo. Ona hoče imeti izobrazeno vojaštvo, ker z njim mnogo lažje in sigurnejše postopa; to da je pokazala posebno sedanja vojna. Zato hoče že v ljudski šoli začeti z najširšo vojaško izobrazbo in hoče imeti vso oblast na ljudskih šolah tudi sama v rokah. — Vse to je seveda stvar državne uprave, in zoper podržavljenje ljudske šole nimamo nič ugovarjati, le toliko bi omenili, da naj bi se pri tem vlada ozirala tudi na želje delavstva glede reforme ljudske šole. — Ljudska šola, visoka šola, univerzitetna naj bi se razredovala v socialnih ozirih. Izobrazba zahteva sredstev in časa; v kapitalističnih krogih razumevajo od nje korist in ne samo pomen. Visoke šole služijo dostopu v visoke službe, ljudske pa le v najpotrebnejše, kar pa služi zopet samo kot orodje kapitalističnim družbam. Nedostatki v ljudskih šolah se bridko občutijo danes bolj kod kdaj poprej: prenapolnjeni razredi, nezadostni prostori in pomankanje učnih oseb. Osobito ovira beda na zdravje in podlago v izobrazbi. Če je že tako daleč, se vidi, kako jako je potrebna v tem pogledu reforma šolske mladine. Statistika naj pove, koliko jih je iz proletariata zmoglo do višje izobrazbe — neuspešnost poizkusov se bo zazrcalilo v milijonskih številkah, ki jim je bila pot zaprta, in če kdo

doseže, je to le še bitje, ki je vsake samostojnosti oropano, iztrgano svoji razrednosti in podjarmljeno kapitalističnim krogom. — Izobrazba je idealen smoter svobode, na katerega podlagi je temeljito šolstvo in pedagogika nazorom Pestalozija — sedanje poučevanje pa služi koristolovstvu celo v univerzali; sedanji duh razjeda celoten poučevalni pogoj, zakaj pouk ljudskih šol je izobrazevanje proletariata v orodje kapitalističnih, pouk v višjih šolah pa prikrojevanje mladine gospodujočih razredov. — Vojaška uprava hoče imeti izobrazeno vojaštvo, ker z njim mnogo lažje in sigurnejše postopa. To je vse prav in lepo, in temu nihče ne opreka. Toda, da bi se že v ljudski šoli pričelo z vojaškimi »igrami«, to po našem mnenju ne bi bilo na mestu, zakaj potem bi ostal ves drugi pouk brezuspešen. — Da ni pri nas ljudska šola to, kar bi morala biti, so tudi krive slabe posledice narodnostnih bojev, posebno ob meji. Kakor na Češkem, tako je tudi pri nas: eden drugemu si nasprotujejo glede učenja drugega deželnega jezika. V svoji slepoti si predstavljajo, da koristijo svojemu narodu, če medse in so-deželane druge narodnosti postavljajo meje jezikovne ekskluzivnosti. Od tega pa učeča mladina nima prav nič koristi. Kaj pomaga delavskemu otroku narodnostni boj, ko mu pa po želodcu — kruli. (Tu citira »Delavec« sklepe štajerskega nemškega učiteljstva, kakor smo jih objavili tudi mi že v zadnji številki na uvodnem mestu. Op. ured.) Je čisto prav, če zaveje v ljudske šole druga era. Toda če se bo poslušalo razne svetovalce gotovih »programov«, potem je boljše, da ostanemo pri tem, kakor smo. Če misli vlada rešiti avstrijski šolski problem in dovesti narode do razmerja, da bo koristno za vse, tedaj je njena dolžnost, da poslušajo one, ki poznajo samo strogo pravico.

Draginja papirja je neznosna, tako da časopisi, ki nimajo svojih papirnic ali vsaj odločilni vpliv na kako papirnico, komaj dihaajo. Papirnicam pa se godi tako dobro, kakor še nikdar. To priča delniška družba, ki ima papirnico v Neusiedlu. Leta 1915. je sicer izdelala znatno manj papirja, kakor predidno leto, zaslužila pa z njim skoro pet milijonov več ter daje delničarjem za l. 1915. 13 odstotne obresti. Nad 800.000 K pa še prenese na nov račun. — Mi pa komaj zmagujemo ...

Aškerčeve razglednice s prav dobro zadetim portretom pesnika in z njegovim prepomembnim verzom so izšle v založništvu g. Jak. Vrečka, Maribor, Mellingin. Eventualni čisti dobiček se obrne izključno le v pesnikov spomin. — Bodimo pesniku hvaležni za njegove obilne in dragocene darove, a v znak svoje hvaležnosti se ga spominjajmo! — Tovariši, tovarišice, priporočajte in zahtevajte povsod te razglednice!

Vojna podpora duhovščini. Kor. urad razglašajo: »Koresp. Austria« poroča, da je naučni minister Hussarek deputaciji krščanskih socialcev razložil, kako misli vlada pomagati duhovščini. Akcija se ne more izvršiti enako, kakor je izvedena draginjska doklada za uradnike, ki so navezani samo na stalne prejemke. Tekom prihodnjih dveh mesecev se bo znesek, ki ga je dal finančni minister, razdelil med posamezne škofije, da se pomaga v najhujših slučajih.

Šolska vodstva po Slovenskem opozarjamo na krasne Maroltove »Vojaške narodne pesmi«, ki se bodo v šolah začele načeloma gojiti, kakor smo zvedeli od merodajne strani.

Nabiranje hroščev je letos posebno važno, ker so kmetovalci že v normalnih časih uporabljali hrošče za krmo. Učna uprava je privolila, da naj šol. mladina nabira hrošče. V kolikor kmetovalci sami ne porabijo hroščev, jih je mogoče oddati centrali za krmila na Dunaju za ceno 1 K za kg suhih hroščev. Posušeni morajo biti tako, da jih je mogoče brez težave mleti. Centrali je treba sporočiti množino, nakar določijo vreče in naročilo za pošiljatev. Centrala plača dolični znesek takoj, ko dobi pošiljatev.

Koliko bo državi neslo zvišanje pošt-nih in brzojavnih pristojbin. Kakor zatrjujejo listi, je pričakovati zvišanje pošt-nih in brzojavnih pristojbin že meseca junija t. l. Listi so tudi že izračunali, koliko bi po sedanjih statistiki donaslo državi zvišanje pisemske poštne (na 15 vinarjev) in dopisnic (na 8 vinarjev) kakor tudi zvišanje pristojbine (postavke) za brzojavke (za 2 vinarja za besedo). Število pisem je za leto 1916 ceniti na 680 milijonov, dopisnic na 191 milijonov. Zvišanje pisemske pristojbine bi donaslo državi 34 milijonov kron, dopisnic pa 5,7 milijona kron, dočim bi donaslo zvišanje brzojavnih pristojbin sko-

raj 3,4 milijona kron. Tu bi toraj šlo za zvišanje pošt-nih dohodkov v znesku okolo 40 milijonov kron ali celo 50 milijonov kron, če se še druge pristojbine zvišajo.

Razgled.

— **Dva italijansko-avstrijska vseučiliška profesorja** sta šla, kakor poročajo listi, čez mejo in sta postala veleizdajalca. To sta bivša profesorja na italijanski pravni fakulteti vseučilišča v Inomostu, Lorenzoni in Galante. Oba sta še podvržena vojaški dolžnosti, pa nista prišla na pregledovanje. Lorenzoni je celo poročnik v italijanski armadi.

— **Razpuščeno hrvatsko društvo v Inomostu**. Politiška oblast v Inomostu je razpustila tamošnje staro hrvatsko akademsko društvo »Veleit«.

— **Nemški »Schulverein«** si je na Dunaju zgradil nov društveni dom. »Grazer Tagblatt« piše: Predsednik poslanec dr. Gross je opisal zgodovino društva, ki je nastalo iz globoke srčne potrebe nemškega naroda. Naštel je društvene naloge za bodočnost in rekel, da se bo dalo nemško zemljo le tedaj vsaj na polovico ohraniti, če se delovanje »Schulvereina« dopolni in razširi z delom občin, zlasti ogroženih občinah samih. In katera občina ni danes ogrožena zaradi slovanskega priseljevanja? Govornik opozarja posebno na Dunaj.

— **Masaryk obolel**. »Novoe Vremja« poroča, da je v Londonu nevarno obolel profesor Masaryk.

— **Obisk na vseučiliščih**. Naučno ministrstvo javlja, da je na dunajskem vseučilišču 4518, v Inomostu 587, v Gradcu 784, na nemškem vseučilišču v Pragi 670, na češkem 2328, v Levovu 1102, v Krakovu 1447, v Černovicah (na teološki fakulteti) 94 slušateljev. Vseh slušateljev je 11.530, in sicer na teološki fakulteti 1261, na pravni državnoznanstveni 3954, na medicinski 2600, na filozofski 3715. Medicino študira 825, filozofijo 1118 rednih in 505 izrednih slušalk.

— **Kadilska prepoved za mladoletne**. Iz Kufsteina poročajo 5. maja: Okrajna glavarstva v Kufsteinu, Kitzlbühlu in Schwazu so izdala razglas, s katerim se strogo prepoveduje kajenje v vsaki obliki mladostnim osebam pod 17. leti; tem osebam se ne sme prodajati nobene vrste tobaka, cigarete ali smodk, ako nimajo pismenega naročila svojih staršev ali njih namestnikov.

— **Hrvatski častniki v osvojenem ozemlju**. Dr. Milan Ogrizović, hrvatski pesnik in pisatelj, sedaj rezervni nadporočnik, je imenovan za šolskega referenta v Srbiji ter je že odpotoval v Belgrad, a rezervni poročnik dr. Jurij Kumičić je imenovan za glavnega urednika uradnega lista na Cetinju ter je tja tudi že odpotoval.

— **Ruski jezik v angleških šolah**. Vojna zveza med Anglijo in Rusijo je dala povod, da so uvedli učenje ruskega jezika v angleških trgovskih šolah. Angleži se pač pripravljajo, da bi prevzeli ruski trg, na katerem so pred vojno dominirali Nemci. Zdaj so uvedli učenje ruskega jezika tudi na liverpolskem vseučilišču, in bodo ta zgled posnela tudi vseučilišča v Manchesteru, Sheffieldu in Cambridgeju.

— **Smrtna kosa**. V Pragi je 11. maja nenadoma umrl bivši poslanec in praški župan dr. Vladimir Srb. Dr. Srb je bil odličan staročeški politik, ki se je svoj čas mnogo trudil ustvariti nekako nacionalno entento med Francozi in Čehi. Dr. Srb, ki je bil oženjen s hčerko slavnega češkega naprednega politika dr. Julija Gregra, je bil posestnik konturnega križa Franc-Jozefovega reda. — Umrl je v Brnu rektor tamošnje češke tehnike, vseučilišni profesor dr. K. Zahradnik.

— **Sinovi Petra Dragana barona Turkovića jugoslovanski akademiji in Matiči Hrvatski**. Poleg na drugem mestu objavljenega daru Družbi sv. Cirila in Metoda so sinovi pokojnega Petra Dragana Turkovića v počestčenje spomina svojega vzornega očeta podarili jugoslovanski akademiji v Zagrebu 20.000 K 5½ odstotnega ogrskega vojnega posojila z namenom, da se osnuje ustanova z imenom njihovega očeta, iz katere se bo vsako tretje leto nagradilo najboljšo izvorno delo ali razprava finančne ali politiško-ekonomske stroke o vprašanjih hrvatskega narodno-finančnega ali narodno-gospodarskega interesa. — Dalje 10.000 K istega posojila z namenom, da se ustanovi fond pod imenom pokojnika in da se iz obresti nagradi vsako leto prevod najboljšega popularnega dela ali razprave iz poljedelskega ali gozdarskega gospodarstva.

— **Nemci za obvezen pouk češkega jezika**. — Te dni se je predstavilo pod vodstvom ministra izven službe dr. Schreinerja naučnemu ministru odposlansivo »Zveze nemških slavistov v su-